

PSYKIATRIFONDEN
fonden för bättre psykisk hälsa

Effektrapport 2018 avseende 2017, Psykiatrifonden

Namn: Psykiatrifonden
Organisationsnummer: 802017-5504
Juridisk form: Ideell förening

Vad vill organisationen uppnå?

Psykiatrifondens ändamål

Psykiatrifondens huvudsakliga uppgifter är enligt stadgarna följande:

Fonden har till uppgift att främja mental hälsa och verka för bekämpande av psykiska sjukdomar. Detta skall huvudsakligen ske genom att bidra till och stödja forskning inom psykiatris och psykologins samtliga specialiteter, samt främja utveckling av nya undersöknings-, behandlings- och omvårdnadsmetoder inom det psykiatriska och psykologiska arbetsområdet. Detta kan även innefatta stöd till utrustning och apparatur för ovan nämnda forskning.

I samma syfte bedriver och stöder fonden upplysning om den psykiatriska och psykologiska forskningens mål och medel samt om de psykiska sjukdomarnas förebyggande, symtom och behandling.

Vidare skall fonden arbeta mot stigmatisering av psykiska sjukdomar och folkupplysning kring sådana frågor.

Fonden kan även initiera, stödja eller genomföra forsknings och utvecklingsprojekt inom ovan nämnda områden.

Fondens medel skall inte användas för sådana sjukvårdsuppgifter som åligger stat, landsting och kommun.

Psykiatrifondens mål

Psykiatrifondens huvudsakliga mål är följande

- Att samhällets resurser för forskning och övrig kunskapsutveckling inom det psykiatriska och psykologiska området skall öka så att det bättre relateras till sjukdomsburda/samhällskostnad än idag.
- Att vi i samhället skall tala om psykisk ohälsa med samma frånvaro av stigma som vi t.ex. talar om cancer idag.
- Att massmedia i sin rapportering om olika brott undviker att koppla brottet till psykisk ohälsa hos gärningsmannen där detta inte är relevant för gärningen och att psykiatriska diagnoser inte används i nedsättande syfte.

- Att en människa med psykisk ohälsa inte definieras utifrån sin sjukdom, t ex ”psyksjuk”.
- Att människor med psykisk ohälsa bemöts i samhället med samma frånvaro av stigma som övriga människor.

Strategiska verksamhetsmål är följande

- Att genom stöttande av unga forskare öka antalet forskningsaktiva inom området psykisk hälsa och därigenom öka tilldelning från andra källor såsom Vetenskapsrådet, ALF, Hjärnfonden m fl
- Att inom tre år, 2021, kunna dela ut 2,0 miljoner kronor i forskningsmedel och att ändamålskostnaderna totalt uppgår till 3,0 miljoner kronor.
- Att utveckla/vidareutveckla allianser med andra organisationer som arbetar inom samma område, t ex NSPH, Hjärnfonden, Svenska Psykiatriska Föreningen (SPF), Psykologförbundet, 1,6 & 2,6 miljonersklubben m fl.
- Att fortsätta medverka i/arrangera olika mediala sammanhang och events såsom radio, TV, film, Mental Health Evening, tidskrifter m.m. samt i seminarier och dialoger, t.ex i Almedalsveckan, där ämnet handlar om psykisk hälsa.
- Att medverka i utvecklingen och spridning av Mental Health Run
- Att verka för att man inom två år, 2020, kan bidra till att de pressetiska reglerna ändras så att människor i massmedia inte identifieras genom sin psykiska sjukdom eller att de utmärks på ett oetiskt och för artikeln irrelevant sätt.
- Att utveckla styrelsens sammansättning och kompetens även med inriktning mot näringsliv och fundraising
- Att effektivisera de administrativa rutinerna avseende gåvobrev och tackbrev samt registerhållning.
- Att inom planperioden 2019-2021 kunna upprätta ett kansli för Psykiatrifondens administration.

I vilket organisatoriskt sammanhang verkar Psykiatrifonden

Psykiatrifonden är en egen organisation och ingår inte en moderorganisation eller i ett formellt nätverk med andra organisationer som arbetar inom samma målområden. Däremot sker samarbete med andra organisationer och mediaföretag för att bättre nå ut med fondens budskap. Fonden samarbetar med Nationell Samverkan för Psykisk hälsa, NSPH, 1,6 & 2,6 miljonersklubben, ICA- Kuriren, Psykologförbundet, MIND, Suicide Zero och Svenska Psykiatriska Föreningen. Ett samarbete har nyligen inletts med hjärnfonden.

Medialt samarbetar fonden, förutom med ICA-kuriren, samt med MediaPlanet för bilagorna Kvinnors hälsa, Psykisk hälsa, Hjärnan & Nervsystemet samt Folkhälsa.nu, som går ut med våra stora dagstidningar. Samarbetet med ICA-kuriren innebär att svara på läsarfrågor om psykisk ohälsa samt att skriva artiklar med fakta om psykiska sjukdomar inklusive intervjuer av namngivna personer med dessa diagnoser.

Dessa strategier har fonden för att uppnå sina mål

De strategier Psykiatrifonden har valt för att uppnå sina mål är bl.a. genom att styrelseledamöter medverkar i olika media, skriver artiklar samt deltar i andra offentliga forum, t.ex. i Almedalsveckan, filmföreläsningar, events, TV mm. Detta sker ofta tillsammans med andra organisationer som arbetar med liknande mål som Psykiatrifondens.

Psykiatrifonden har under 2017 genomfört fem större satsningar/event:

- Påbörjat ett samarbete med ICA-kuriren
- Deltagit i Almedalsveckan
- Vidareutvecklat samarbetet med 1,6 miljonersklubben
- I samarbete med ICA- Kuriren och 1,6 & 2,6 miljonersklubben genomfört eventet Mental Health Evening samt
- Deltagit i arrangerandet av Mental Health Run.

Påbörjat ett samarbete med ICA-Kuriren

Samarbetet med ICA-kuriren påbörjades 2017 och har skett både genom att Psykiatrifonden upprättat en frågespalt avseende psykiatriska frågor från läsarna samt bidragit med artiklar samt annonserat i ICA- Kuriren. Vidare har samarbete skett med ICA-kuriren och 1,6 & 2,6 miljonersklubben i planering och genomförande av Mental Health evening, MHE den 9 oktober. Detta har medfört att fonden bättre har kunnat bidra till kunskapsspridning beträffande psykiatriska och psykologiska frågor, samt att kunskap om Psykiatrifonden har fått en bättre spridning i landet. Ett tecken på detta är utvecklingen av antalet minnesgåvor, som sannolikt till stor del har hänförs till detta samarbete.

Almedalsveckan

Psykiatrifonden medverkade även under 2017 på Almedalsveckan på Gotland. Syftet var, i likhet med tidigare år, att sprida kunskap om psykisk hälsa, informera om forskningsframgångar, delta i diskussionsforum samt att sprida kunskap om Psykiatrifonden.

Samarbetet med 1.6 miljonersklubben

Samarbetet med 1.6 miljonersklubben har inneburit att psykiatrifonden blivit mer synlig i olika sammanhang. Både Martin Schalling och Lena Flyckt har deltagit i 1.6 miljonersklubbens podd, Alexandras Hörna, som ligger på 1.6 miljonersklubbens hemsida. Kalendern 2016 vars ingress var skriven av vice ordförande Lena Flyckt gav avkastning till psykiatrisk forskning 2017. Även kalendern 2018 säljs till förmån för psykiatrisk forskning. Mental Health Evening okt 2017 var ett gemensamt arrangemang mellan psykiatrifonden och 1.6 miljonersklubben och ICA-kuriren. Vid 1.6 miljonersklubbens Hälsodag den 10 september deltog Lena Flyckt som expertråd inom psykiatri. Vid ett seminarium i arrangerat av 1.6 miljonersklubben i Nyköping sept 2017 företrädde Psykiatrifonden av Lena Flyckt. Lena Flyckt är ordinarie ledamot i 1.6 miljonersklubbens expertgrupp och promotar där psykiatrifonden. Ett par av 1.6 miljonersklubbens böcker innehåller kapitel skrivna av Lena Flyckt. ”Lyckomyten, en

arg bok om lycka” och 1,6 miljonerklubbens jubileumsbok ”Så mycket bättre”. Vi deltar även i deras tidning.

Mental Health Evening, MHE

Den 9 oktober genomförde Psykiatrifonden – *fonden för psykisk hälsa* tillsammans med 1.6 & 2.6 miljonerklubben och ICA-kuriren en första psykiatrisk gala i Sverige. Galan var förlagd till Maximiteatern i Stockholm. Syftet med den var att lyfta fram psykisk ohälsa i ljuset. I programmet framträdde kända artister och författare som både informerade sina egna erfarenheter av psykisk ohälsa och framförde egen musik eller egna texter.

Psykiatrifondens ordförande höll ett anförande om Psykiatrifondens arbete med att minska fördomar och dess arbete för ökad forskning kring psykisk ohälsa och sjukdom. Psykiatrifondens arbete med information förstärktes under kvällen genom att 2017 års fördomspris delades ut av 2016 års fördomsprisvinnare. Priset gick till TV-programmet "Djävulsdansens" producent och programledare. Under kvällen utdelades även Psykiatrifondens forskningsstipendier för 2017.

Till Psykiatrifondens stora glädje bidrog både Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa, NSPH, Hjärnkoll, Svenska Psykiatriska Föreningen, och Psykologförbundet bland andra till sponsring och möjliggörande av genomförande av eventet. NSPH och Hjärnkoll deltog också som utställare och samordnare och på scenen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landstings *Uppdrag för Psykisk Hälsa* för att lyfta frågorna på ett både engagerande och kunnigt sätt.

Allt arbete inför och under kvällen genomfördes helt ideellt. Så även deltagandet av kvällens artister.

Mental Health Run, MHR

Mental Health Run, MHR är ett event i form av ett motionslopp som syftar till att sprida kunskap om positiva hälsoeffekter av motion vid psykisk ohälsa och har genomförts under tre år. Det genomfördes den 7 oktober 2017. Förutom i Stockholm genomfördes loppet även i Storfors. Psykiatrifonden ser fram emot ett fortsatt samarbete med MHR för att lyfta vikten av fysisk aktivitet för psykisk hälsa. Fonden önskar också en utveckling och spridning i landet för en riktig folkrörelse. Psykiatrifonden har sedan första året MHR ägde rum medverkat i att arrangera och genomföra detta. Ansvarig organisation för MHR har skänkt hela eller del av överskottet från eventet till Psykiatrifonden.

Debattartiklar

Psykiatrifonden bidrar till att belysa problemområden när det gäller psykisk ohälsa exempelvis i dagspressen, kvällspressen men även andra fora (DN Debatt 17-01-06”Stora brister i vården vid nydebuterad psykos”; Aftonbladet 4 nov 2017 ”Anhöriga offras när svensk vård sviker”; Forskningsverige 2017-04 ” Omfattande okunskap om psykisk ohälsa”).

Denna kapacitet och kunnande har fonden för att uppnå vårt mål

I Psykiatrifondens styrelse företräds olika kompetenser och erfarenheter som är viktiga för att både kunna sprida kunskap om fondens ändamål och att utveckla verksamheten. Bland styrelsemedlemmarna inkluderas forskarkompetens och ledning på hög nivå inom psykiatri, psykologi m.fl områden, författarskap samt psykiatrisk klinisk verksamhet. Administrativ

kompetens finns såväl i styrelsen som genom adjungering inom områdena, projektledning, ekonomi samt förvaltningsledning inom såväl större insamlingsorganisationer som inom kommuner och landsting. Styrelsen har även knutit till sig/adjungerat kompetenser i form av ett vetenskapligt råd som biträder styrelsen i samband med fördelning av forskningsanslagen samt inom design/reklam. Genom att flera styrelseledamöter också medverkar i aktivt i andra organisationers verksamhet skapas nätverk med hög kompetens som ytterligare kan förstärka styrelsens kapacitet och kunnande.

I fondens handlingsplan för 2016 beslutades att komplettera fondens kompetens avseende kommunikation mot presumtiva större donatorer. Detta skulle ske genom att tillsätta tre nya styrelseledamöter med följande viktiga funktioner; 1: Marknads- och lanseringskunskap och erfarenhet, 2: Storbolagserfarenhet, 3: Entreprenörserfarenhet. Viss tillsättning har skett och fortsatt rekrytering till några av dessa styrelseposter pågår.

Så här vet vi om organisationen gör framsteg

Vård och stöd till människor med psykisk ohälsa, fördelning av forskningsanslag till kunskapsområdet samt hur människor med psykisk ohälsa bemöts i samhället inkl. deras livsnivå är beskrivna i olika rapporter. Exempel på sådana är

- Kungliga vetenskapsakademien (Augusti 2011),
- Socialstyrelsen, Nationell utvärdering 2013 - av vård och insatser vid depression, m.fl. tillstånd, 2010 för vård vid depression och ångest samt 2011 för psykosociala insatser vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd,
- SOU 2017:4 För god och jämlik hälsa – En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket, NSPH:s yttrande över SOU 2017:4 För en god och jämlik hälsa ... ,
- I SOU 2017:4 hänvisas till fyra rapporter som Socialstyrelsen tagit fram under 2011, att personer med psykisk ohälsa får sämre somatisk vård för stroke, diabetes, cancer och akut hjärtinfarkt och en starkt bidragande faktor till att personer med allvarlig psykisk ohälsa dör 15-20 år tidigare än befolkningen i stort; en överdödlighet som är högre i Sverige än i andra OECD-länder.

Som regel görs inga direkta uppföljande studier av specifikt dessa rapporter, utan nya liknande utredningar genomförs utifrån egna uppdrag. Var och en av dessa blir då en unik spegling av just de områden som då analyseras. Däremot kan man få en översiktlig uppfattning om aktuellt läge och eventuella förändringar.

Stöd till forskning

Forskningsanslagen avseende psykisk ohälsa är begränsade i Sverige. Anslagen från Vetenskapsrådet utgör endast 3 procent och uppgår till 0,1-0,2 procent av samhällskostnaden för psykisk ohälsa. Detta kan jämföras med anslagen till t ex. cancersjukdomar som utgör ca 2,0 procent, dvs tio gånger högre relativt samhällskostnaden. I jämförelse med motsvarade länder rankas Sverige på 20:e plats vad avser forskningsanslag avseende psykiska sjukdomar.

Antistigmaarbetet

I en debattartikel, "Journalister måste bli mer noggranna", Rickard Bracken et al, sägs bl a att trots att psykisk ohälsa är så vanligt är många rädda för och tar avstånd från människor med psykiska sjukdomar. En orsak sägs vara det drama massmedia skapar kring sambandet mellan psykiatriska diagnoser och brott. Tron att psykisk ohälsa har något samband med våldsamt beteende är både historiskt stabilt och universellt. Media har konstant förstärkt denna tro (Monahan J).

De problem och ojämlikheter i samhället som människor med psykisk ohälsa möter inom olika viktiga områden kan till stor del hänföras till den stigma som omger dessa människor. Stigma finns både på strukturell nivå inom politiken och myndigheter och ute i civilsamhället, vilket framkommer bl.a i SOU 2017:4. Exempel på sådana strukturer är bemötande inom sjukvård, övrig vård och omsorg och inom de statliga trygghetssystemen där mål och prioriteringar samt budget i första hand och i verkligheten inte har fokus på en god och jämlik hälsa. En bidragande orsak till detta kan sannolikt hittas i förutfattade meningar beträffande människor med psykisk ohälsa och som påverkar såväl bemötandet av dessa människors problem och behov av insatser samt prioritering av resurser till målgruppen.

Sammanfattningsvis kan konstateras följande:

- Människor med psykisk ohälsa får sämre bemötande i samhället och sämre levnadsförhållanden avseende ekonomi och arbetsmarknadsanknytning än andra människor
- Samhällskostnaden för psykisk ohälsa beräknas till 70 mdr kronor per år och utgör 20- 30 procent av totala samhällskostnaden för ohälsa. Trots detta utgör vård vid psykisk ohälsa bara 7-8% av totala vårdkostnaden i Sverige.
- Psykisk ohälsa kostar 40 miljarder kronor och är den största diagnosgruppen avseende sjukförsäkringskostnaderna
- Forskningsmedel är begränsade avseende utveckling av vård och stöd inom området psykisk hälsa jämfört med andra somatiska sjukdomar i relation till dess samhällskostnad, detta till stor del pga mindre filantropiskt och industriellt stöd för forskning kring psykisk ohälsa.
- De får sämre vård och bemötande än patienter med somatiska sjukdomar
- De får sämre vård än patienter inom somatisk vård om de samtidigt har en psykisk sjukdom
- De har kortare livslängd än andra människor med 15-20 år

Resultat av Psykiatrifondens insatser

Önskvärd utveckling förväntas ske på samhällsnivå och genom förändringar i olika strukturer. Flera organisationer arbetar inom samma målområde, psykiatri/psykisk hälsa. Eftersom Psykiatrifonden är en liten aktör med begränsade resurser i ett nationellt perspektiv är det svårt att utläsa effekter på samhällsnivå relaterade exklusivt till fondens insatser. Psykiatrifonden arbetar därför med insatser som skapar indirekta effekter. Detta sker bl. a genom att på olika sätt medverka till att öka kunskapen i samhället och hos olika berörda aktörer, att t. ex informera om forskningsrön och nya kunskaper. Vad avser stöd till forskning har styrelsen bl. a valt att stödja yngre forskare så att en framtida ökning av antal forskare inom området psykiatri och psykologi skall ske.

Effektindikatorer

Man kan följa utvecklingen i samhället genom att studera nationella uppföljande studier. Då kan man jämföra vissa utvalda indikatorer i berörda studier som mäter sådana över tid, sk. effektindikatorer. Sådana studier görs inte regelbundet eller på samma sätt över tid.

En annan, men svårt mätbar, indikator är i vilken utsträckning man upplever att psykisk ohälsa ges större massmedialt och kunskapsrelaterat utrymme. En annan är huruvida människor med pågående eller tidigare psykisk ohälsa offentligt i större utsträckning går ut och informerar om detta. Här avses inte minst medialt kända eller offentliga personer.

Mätbara effektindikatorer avseende fördelning av forskningsmedel inom kunskapsområdet på nationell nivå är t ex följande:

- Utveckling av fördelning av forskningsanslag
- Utveckling av antal sökande till forskningsmedel
- Förändringen av antal ansökningar eller
- Antal avslutade forskningsprojekt inom området.

Inom detta område är Psykiatrifonden en liten aktör, men har en viktig roll i att sprida kunskap om forskningsresultat och genom påverkansarbete. Mätbara indikatorer som i högre grad speglar resultatet av Psykiatrifondens arbete inom kunskapsspridning är följande:

- Utveckling av gåvor från allmänheten
- Utveckling av minnesgåvor
- Utveckling av antal medlemmar

Dessa indikatorer verkar spegla på vilket sätt psykisk ohälsa diskuteras mera öppet i samhället bl. a genom den upplysnings- och påverkansarbete Psykiatrifonden genomför, dvs. minskad stigmatisering.

Verksamhetsindikatorer

Verksamhetsindikatorer speglar den utveckling som Psykiatrifonden genomgår och som bedöms ha en direkt eller indirekt påverkan på resultatet. Följande verksamhetsindikatorer blir då intressant att jämföra över tid:

- Utveckling av fondens omsättning
- Utveckling av ändamålskostnaderna

Dessa indikatorer speglar såväl hur kunskap om Psykiatrifonden och dess verksamhet har förändrats och indirekt stigma bl. a i form av förändrade intäkter.

Detta har fonden åstadkommit hittills

Måluppfyllelse på nationell nivå

Den utåtriktade verksamheten som exemplifieras av artiklar i ICA-kuriren, i Poddar och böcker i samverkan med 1.6 miljoner klubben når en bred läsarkrets av personer både i landsbygd och i storstad. Syftet är att uppmärksamma och ge kunskap om den största ohälsa-ökningen i vår tid, nämligen psykisk ohälsa. Nya rön om hur psykisk ohälsa kan minska och hur fördomar kan motverkas stöds av psykiatrifonden genom utlysning av forskningsanslag och utlysning av ett pris till den person eller organisation som mest bidragit till att minska fördomar kring psykisk ohälsa.

Det är inte möjligt att utan en fördjupad studie presentera hur människor med psykisk ohälsa upplever sin situation och förändring över tid exklusivt till Psykiatrifondens arbete. Skälet är att flera och större organisationer och myndigheter, t ex Hjärnfonden och SKL arbetar med upplysning inom området och där Psykiatrifonden är en jämförelsevis liten organisation. Däremot bedömer styrelsen att den informationsverksamhet som fonden bedriver bidrar till ökad kunskap hos befolkningen och även i berörda myndigheter.

Måluppfyllelse inom antistigmaarbetet

Psykiatrifonden uppfattar att det skett en utveckling mot mera öppenhet beträffande psykisk ohälsa. Allt fler kända personer, t ex artister och politiker träder fram och berättar om sin psykiska ohälsa, antingen pågående eller tidigare. Detta är inte direkt mätbart, men kan ändå betraktas som en effektindikator.

Genom forskning avseende olika former av psykisk sjukdom/ohälsa och vilka samband dessa kan ha på andra egenskaper hos berörda personer har skett. Forskning har bl. a visat hur vissa former av psykiatriska diagnoser har positiva samband med andra egenskaper hos berörda personer såsom ledaregenskaper eller konstnärliga sådana. Kunskapen i samhället om dessa samband påverkar sannolikt attityder till psykisk ohälsa positivt och bidrar till att minska stigma. Psykiatrifonden arbetar aktivt med att förmedla denna form av kunskap.

Måluppfyllelse verksamhetsomsättning och effektmål

Det finns ett sannolikt och ömsesidigt samband mellan verksamhetsomsättning och effektmål. Satsningar inom ändamålsområden bedöms medföra ökad kunskap hos befolkningen om såväl psykisk ohälsa som Psykiatrifonden. En sannolik effekt är därför på vilket sätt ändamålskostnader och gåvor förändras över tid.

Ändamålskostnaderna har ökat med 441 000 kronor och gåvorna med 527 000 under 2017 jämfört med 2014.

Samband mellan ändamålskostnader och intäkter

Intäkter	Bokslut 2014	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017
Medlemsavgifter	57 700	18 200	20 300	8 600
Gåvor från enskilda	62 233	199 151	273 906	95 683
Gåvor till minne av avliden	56 840	118 675	158 418	326 757
Gåvor från företag	82 100	40 119	16 577	74 780
Gåvor från organisationer		283 884	200 700	196 710
Gåvor genom arv				10 000
Övriga intäkter			700	75 866
Summa rörelseintäkter	261 065	660 029	670 671	788 396
Summa ändamålskostnader	165 000	378 000	530 000	606 173

En viktig ändamålskostnad 2017 är de 170 000 kronor som satsades på Mental Health Evening, ett event om psykisk hälsa 30 november 2017.

Minnesgåvor

En ytterligare effektindikator är hur minnesgåvorna förändras över tid. Förändringen speglar på vilket sätt området psykisk hälsa väljs för att skänka minnesgåvor till. Det är också en verksamhetsindikator på hur kunskap om Psykiatrifonden har förändrats. Den stora ökningen mellan 2016 och 2017 kan sannolikt förklaras av att fonden i större utsträckning har riktat sig ut i landet. Detta har framförallt skett genom samarbetet med ICA-kuriren och 1,6 & 2,6 miljonerklubben.

Intäkter	Bokslut 2014	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017
Gåvor till minne av avliden	56 840	118 675	158 418	326 756

Psykiatrifonden 2018-08-21